

Replik till Fredrik Charpentier Ljungqvist

Finns det historiskt stöd för flockimmunitet genom infektion som coronastrategi?

RODNEY EDVINSSON*

Stockholms universitet

Jag vill tacka Fredrik Charpentier Ljungqvist för hans tänkvärda svar på mitt inlägg om hans bok *Corona: Ett historiskt perspektiv på vår tids pandemi* (2020) i föregående häfte av *Historisk tidskrift*.¹

Charpentier Ljungqvist skriver att han i sin bok möjligtvis underskattade letaliteten (andel avlidna av infekterade, på engelska IFR) i västvärlden, men hävdar att den bara ligger på runt 0,5 procent. Han erkänner att vid jämn smittspridning kan letaliteten uppgå till en procent i västländer, men menar att äldre inte blir smittade i lika hög grad. Det centrala är emellertid vad letaliteten hade varit under flockimmunitet, då majoriteten blir smittad.²

Han hävdar att "en mer omfattande antikroppsstudie för England från mars 2021 visar [...] på en letalitet på 0,7 procent i befolkningen över 16 år". Mellan den 17 december 2020 och den 11 februari 2021 ökade andelen som hade antikroppar från 10 till 23 procent, men det berodde huvudsakligen på vaccineringen.³ Letaliteten grundat på decemberdata var cirka en procent.

Det som talar mest för hans tes är "tyska antikroppsstudien från

* Professor i ekonomisk historia

1. Rodney Edvinsson, "Finns det historiskt stöd för flockimmunitet genom infektion som coronastrategi?", *Historisk tidskrift* 141:2 (2021) s. 260–271; Fredrik Charpentier Ljungqvist, "Genmåle till Rodney Edvinsson: Finns det historiskt stöd för flockimmunitet genom infektion som coronastrategi?", *Historisk tidskrift* 141:2 (2021) s. 272–283.

2. Då inget annat anges används data från Our World in Data, <<https://ourworldindata.org/>> (5/1 2021).

3. "Coronavirus (COVID-19) Infection Survey antibody data for the UK: 2 March 2021", Office for National Statistics.

Gangelt, som gav en letalitet på 0,35 procent”, vilket är åldersjusterat.⁴ Gangelts utbrott kan kopplas till en karneval den 15 februari 2020. Studien bygger på sju observerade dödsfall fram till den 6 april, med en medelålder på 81 år, men ytterligare två dödsfall inträffade fram till den 24 april som inte togs med. En 81-åring som deltog på denna karneval kan dock med stor sannolikhet antas vara friskare än en genomsnittlig 81-åring. En annan studie skattar letaliteten i hela Tyskland till 0,85 procent om data över andelen infekterade som testas positivt i just Gangelt används.⁵

Charpentier Ljungqvist skriver att "[e]n större sammanställning [...] indikerar [...] att letaliteten ligger på runt 0,6 procent". Samma studie konstaterar dock att "when taking quality into account, and only analysing those serosurveys that had a low risk of bias [...] the inferred IFR rises substantially to 0.76%" samt att "[i]t is not unlikely that, after correcting for excess mortality not captured in official death-reporting systems, the IFR of COVID-19 in most populations would be substantially higher than our analysis suggests".⁶ Att "[a]ntikroppstester ger en övre gräns för letalitet i covid-19" stämmer inte om andelen med antikroppar är låg (p.g.a. minst en procent falskt positiva) eller urvalet är icke-representativt. I Singapore avled endast 0,05 procent av de PCR-positiva, men unga gästarbetare utgjorde 96 procent, och personer över 70 år endast 0,3 procent, av de infekterade.⁷ I Peru, där bara sju procent är över 65 år, har 0,6 procent av befolkningen avlidit i covid-19.

Om flockimmunitet uppnås när halva befolkningen infekterats och letaliteten är på 0,5 procent, som Charpentier Ljungqvist hävdar, skulle högst 0,25 procent av befolkningen kunna avlida. Som jämförelse hade nästan 0,5 procent av befolkningen i Bronx avlidit i covid-19 fram till maj 2021, trots att andelen över 65 år i Bronx bara är 13 procent, mot 20 procent i Sverige.

4. H. Streeck m.fl., "Infection fatality rate of SARS-CoV2 in a super-spreading event in Germany", *Nature Communication* 11 (2020) 5829.

5. T. Dimpfl m.fl., "Estimation of the SARS-CoV-2 infection fatality rate in Germany", *medRxiv* (2021).

6. G. Meyerowitz-Katz & L. Merone, "A systematic review and meta-analysis of published research data on COVID-19 infection fatality rates", *International Journal of Infectious Diseases* 101 (2020) s. 138–148.

7. T. Tan m.fl., "Coronavirus Disease 2019 (COVID-19): The Singapore Experience. A Review of the First Eight Months", *Annales Academy of Medicine Singapore* 49 (2020) s. 764–778.

Charpentier Ljungqvist erkänner att ”stränga åtgärder [...] på kort sikt visserligen kan vara effektiva”, men hävdar att när ”de släpps får viruset snart samhället i sitt grepp igen”. Vidare menar han att ”de flesta studier av restriktionernas effekter gällt den första vågen i Europa, vilket gör det svårt att skilja dem från säsongseffekten”. Antalet fall i Europa började dock öka när restriktioner togs bort under sommaren 2020, det vill säga när säsongseffekten skulle vara som minst gynnsam för viruset. Från augusti till och med november 2020 var reproduktionstalet i EU $1,1-1,2$. Det betyder att ytterligare åtgärder som hade kunnat sänkt reproduktionstalet med 15–20 procent, till exempel munskydds krav och karantän, hade räckt för att stoppa en andra våg, men infördes inte av politiska skäl. Flera östereuropeiska länder styrda av populisterna tog bort restriktioner under september och drabbades hårt därefter. Nedstängningen i december 2020, som säsongsmässigt var gynnsamt för viruset, minskade antalet fall i EU.

Charpentier Ljungqvist jämför europeiska länder, men det är Europa som helhet som misslyckats. Påståendet om att ”att covid-19 inte går att hejda framgångsrikt på de flesta håll, annat än kortvarigt” motbevisas av Kina, som genomförde hårdast *lockdown*, samt andra östasiatiska länder.

Han skriver att min analys av att det saknas ett positivt samband mellan andelen invandrare och smittspridning inte är relevant då han anser att det är förekomsten av socioekonomiskt utsatta områden och trångboddhet som varit avgörande. Men i sin bok skriver han: ”I västvärlden domineras dessa mer utsatta områden av etniska minoriteter, och till den större smittspridningen bidrar trångboddhet, stora hushåll och även annorlunda kulturella normer än hos majoritetsbefolkningen” (s. 72). Bland OECD-länderna är det ett nollsamband mellan å ena sidan covid-19 döda per miljon invånare år 2020 och å andra sidan andelen under fattigdomsgränsen, gini-coefficienten respektive trångboddheten,⁸ vilket inte ger stöd för socioekonomiskt utsatta områden som förklaringsvariabel.

Charpentier Ljungqvist hävdar att i ”mars 2021 beräknades ungefär samma antal människor i världen – 2,5 miljoner – direkt eller indirekt ha dött till följd av åtgärderna mot viruset som av själva viruset”, med

8. OECD, <<https://oecd.org>> (1/5 2021).

en SVT dokumentär som källa. Siffran på 2,5 miljoner grundas inte på någon observerad empiri, utan är ett möjligt scenario från maj 2020. I den indiska delstaten Kerala har mortaliteten gått ned från 7,5 till 6,8 per 1 000 mellan åren 2019 och 2020 (vilket dock kan revideras),⁹ trots många coronadöda. Det tyder på att även i regioner under världsmedelinkomsten kan restriktioner ha minskat icke-covid-19-relaterad dödlighet.

Charpentier Ljungqvists resultat att mer restriktioner är associerat med lägre BNP-tillväxt är intressant. Det avgörande är dock att införa restriktioner så kraftfullt och tidigt som möjligt för att hindra både en mer omfattande smittspridning och restriktioner längre fram.

Charpentier Ljungqvist menar att flockimmunitet (som strategi) är ”inte alls jämförbart med en *laissez faire*-inställning”. Med tanke på att det empiriska stödet för att restriktioner i rika länder skulle leda till fler dödsfall än hur många som räddas är svagt, kvarstår ett etiskt principargument mot restriktioner: att individens frihet och företags vinster går före människoliv. Det är en syn som kan associeras med *laissez faire*. Sambandet mellan ekonomisk ideologi och policy är inte perfekt, men ibland blir det övertydligt. Great Barringtondeklarationen (GBD), det centrala uppropet för anhängare av flockimmunitetsstrategin, sponsrades av American Institute for Economic Research (AIER). Bakgrunden på GBD:s hemsida profileras av AIERs huvudsäte.¹⁰ AIER är en libertariansk tankesmedja,¹¹ som publicerar artiklar om att det inte finns någon klimatkris, att Brasilien ska fortsätta hugga ned sin regnskog, att det är positivt med *sweatshops*, samt att det inte är statens uppgift att skydda människoliv, utan att det bör lämnas till individens val på marknaden. Problemet med det sistnämnda argumentet är att samhällen som inte försvarar sina invånares liv och hälsa på sikt inte kan hålla ihop.

9. <<https://www.thehindu.com/news/national/kerala/all-cause-mortality-drops-during-pandemic-year/article33721469.ece>> (1/5 2021).

10. <<https://gbdeclaration.org>> (1/5 2021).

11. <<https://www.aier.org>> (1/5 2021).